

ROHELISE VÕRGUSTIKU GENEREERIMISE

Lääne-Viru maakonna roheline võrgustiku genereerimise esimene samm oli morfomeetria järgi eeldustega maa-alade hulgast tuumalade ja ribastruktuuride (tuumaladel – pindala, ribastruktuuride laius) leidmine. Massiivsuse aspekt on kaartidelt otse raskesti hoomatav, mõneti varjatud liigsete detailidega. Seepärast genereeriti massiivide ja kompaktsete loodusalade leidmiseks välisäärtest mahalõikavad puhvrid. See eeldas graafiliste elementide üldistamist, so. puhvrite väljapoole genereerimist, mis tasandasid sopistused ja kaotasid väiksed augud. See massiivsust sisuliselt ei vähenda. Visuaalsel ja käsitsi piiritlemisel ei oleks saadud ühtlast ja naaberaladega võrreldavat tulemust.

Potentsiaalseks roheliseks võrgustikuks valiti kõik looduslikud alad, mille hulka arvati karjamaad, looduslikud rohumaad, loopealsed, põõsastikud, vooluveed ja veekogud.

Tuumalade teine eelvalik lähtus juriidilisel või ka sisulise loodus- ehk keskkonnakaitselistele väärtuskriteeriumidega (haruldus, ohustatus, kaitstusaste, unikaalsus jne) määratletud alade analüüsil.

Olemasolevatele kaitsealadele täienduseks kontrolliti potentsiaalsete kaitsealade võimalikkust kohtades, kus kuhjuvad mitmesugustel alustel väärtustatavad üksikobjektid ja väikesed kaitsealad. Väärtuslike objektide kogumikud moodustati muinsus-, loodus- ja keskkonnakaitseliselt väärtuslikest objektidest, väikese pindalaga väärtustatud aladest, mille säilimist tagavad tsoonid asetsevad lähestikku, puutuvad kokku või kattuvad.

Rohelise võrgustiku koridorid, mis on oma vormilt enamasti riba- ja joonstruktuurid (erijuhul saarekeste, nn. astmelaudade jada), määratleti suures osas kaardianalüüsi teel. Koridoride määratlemisel arvestati esmajoones erinevate institutsioonide poolt väärtustatud potentsiaalsete tuumalade paiknemist ja üldist topograafilist situatsiooni ning konkureerivate infrastruktuuride paiknemist. Täendus ja sisu režiimide näol antakse tuumalade areaalidele hiljem, individuaalselt. Tuumalade erinevate hinnanguliste materjalide alusel ja nende massiivsusest lähtudes tihendatakse võrgustiku siduvaid elemente, koridore, vajaliku tasemeni, liikudes tähtsamalt ja suuremalt ebaolulisema suunas.

Kriteeriume, mida arvestati roheline võrgustiku koridoride eelvalikul oli rohkem kui tuumalade puhul. Koridoride kavandamiseks oli vaja teha eelvalik ja arvestada alljärgnevat asjaolusid:

- looduslike alade morfomeetriat;
- väärtustatud väikealade ja üksikobjektide asukohta;
- maastikulist situatsiooni – vetevõrku, pinnamoodi (ürgorud, jõeorud, oosid jne);
- looduslähedaste alade ribastruktuure ja ahelikke;
- tuumalade vastastikust paiknemist;
- liikide praeguseid või ajaloolisi rände- ja leviteid;
- ühenduskohti suurte tuumalade ja linnadega;

- potentsiaalsete koridoride võrgustiku tihedust¹.

Seega moodustub Lääne-Viru maakonna roheline võrgustik tuumaladest ja neid siduvatest koridoridest. Tuumalade puhul on peamiseks kriteeriumiks ala massiivsus, loodusväärus ja terviklikkus. Koridoride kaudu on moodustub maakonna roheline võrgustik. Täiendavalt on kontrollitud ka võrgustiku jätkumist naabermaakondades.

¹ Lääne-Viru maakonnaplaneeringu teemaplaneering "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused" seletuskiri (Rakvere, 2006), Lisa 3 – roheline võrgustiku määramise meetoodika